

Utbildningsinspektion i Åbyggeby skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–3

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Åbyggeby skola

Skolverket sände den 23 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Åbyggeby skola har bestått av undervisningsrådet Stig Westlund samt experten Hans-Olof Hanselid. Besök i Åbyggeby skola genomfördes den 10 mars 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Åbyggeby skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Åbyggeby skola genomfördes formella intervjuer med ett urval elever, föräldrar och lärare. Vidare intervjuades elevrådets styrelse, speciallärare, skolsköterskan, samt rektor. Inspektörerna förde även samtal med elever och lärare vid lektionsbesök och under raster.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Åbyggeby skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	63
Förskoleklass	16
Grundskola	62

Utbildningen vid Åbyggeby skola omfattar förskoleklass samt grundskola upp till och med årskurs 3. Skolan leds av en rektor. Eleverna och personalen är indelade i ett arbetslag. Arbetslaget leds av en utvecklingsledare, som också ingår i skolans ledningsgrupp. Rektor tillträdde sin tjänst vid skolan inför höstterminen 2004.

Skolans verksamheter bedrivs i en byggnad från 1914 med en tillbyggnad från 1995. Idrott och hälsa samt slöjdamnet får eleverna undervisning i vid en annan skola, till vilken de får åka buss. Skolan lägger stor vikt vid baskunskaper och arbetar mycket med natur och miljö.

Flertalet elever har skolskjuts vilket påverkar skolans planering av den dagliga verksamheten. De flesta eleverna går över till Strömsbro skola i årskurs 4.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring kunskaper

I skolans uppdrag ingår mål som gäller elevernas generella kunskapsutveckling. Enligt läroplanen har skolan att verka för att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, reflektera över erfarenheter, kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden samt lösa praktiska problem och arbetsuppgifter, att eleven tror på sin förmåga och sina möjligheter att utvecklas, utvecklar en insikt om sitt sätt att lära och en förmåga att utvärdera sitt lärande samt utvecklar förmågan att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Bland målen märks också analytisk förmåga, ett allt mera vetenskapligt sätt att arbeta och tänka samt självständighet i att formulera ståndpunkter grundade på empirisk kunskap och en kritisk analys.

Vid Åbyggeby skola finns ingen samlad dokumentation eller några resultat kring elevernas utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring kunskaper. Inspektörernas samlade intryck är att eleverna känner lust att lära, de respekteras av de vuxna och de känner att de kan framföra sina åsikter samt att de vuxna lyssnar på dem.

Skolans rektor och lärare bör dock systematiskt följa upp och utvärdera vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring normer och värden

Skolans uppdrag, som bl.a. syftar till att eleverna skall utveckla sina attityder och sin kompetens i riktning mot de normer och värden som bildar ideal för vårt samhälle, är en angelägen uppgift för alla i skolan. Resultaten av skolans arbete på detta område är särskilt svåra att mäta. Likafullt har rektor även på detta område ansvar för skolans resultat. Det ställer bland annat krav på att rektor kontinuerligt och systematiskt skaffar en bild av vilka resultat eleverna når i sin utveckling enligt läroplanens mål rörande normer och värden och av hur framgångsrika skolans insatser är för denna utveckling. I sitt uppdrag enligt läroplanen att "aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling" skall skolan bl.a. verka för att varje elev vidareutvecklar sin förmåga att göra medvetna etiska ställningstaganden och respekterar andra människors egenvärde och integritet.

Åbyggeby skola har inte på något systematiskt sätt gjort bedömningar av måluppfyllelsen beträffande normer och värden. Ett slags indikation på resultaten av skolans arbete kan vara hur eleverna förhåller sig i skoltillvaron. Självfallet har dock deras uppträdande och engagemang där också andra orsaker, och arbetet med normer och värden skall även ta sikte på roller som eleverna spelar utanför skolan. I elevintervjuerna men också i samtalen med föräldrar och personal säger alla parter att eleverna känner att de med förtroende kan vända sig

till de vuxna. Vidare framkommer att det inte förekommer kränkande behandling, sexuella trakasserier eller mobbning mellan eleverna eller mellan vuxen och elev.

Inspektörerna grundar sin bedömning av elevernas etiska förhållningssätt på samtal med elever och personal. I dessa samtal framkommer att eleverna respekterar varandra och varandras olikheter och att det inte förekommer några former av kränkande behandling mellan elever eller mellan vuxen och elev. Skadegörelse eller klotter förekommer inte i skolans lokaler. Elevernas språkbruk är vanligtvis vårdat, även om undantag enligt uppgift förekommer.

Eleverna vid skolan framför i olika sammanhang till inspektörerna att de tycker det är viktigt att få vara med och påverka sin situation i skolan. De kan inte peka på några exempel på inflytande förutom i frågor av praktisk karaktär. De uppger att lärarna resonerar med dem om demokrati frågor och livsfrågor i olika sammanhang men de kan inte uttala sig om dessa diskussioner ger något resultat. Elevernas uppfattning är att dessa frågor framför allt tas upp om det har hänt något.

Det finns inget system för uppföljning och utvärdering av arbetet med elevernas demokratiska värderingar och färdigheter, vilket gör att inspektörerna har svårt att göra några bedömningar. Rektor framhåller dock skolsköterskans regelbundna samtal i "tjej- och killgrupper" där eleverna ges möjlighet att diskutera dessa frågor.

Skolans rektor och lärare bör systematiskt skaffa sig en bild av och säkerställa resultat hos eleverna av skolans arbete med normer och värden.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans rektor och lärare bör systematiskt följa upp och utvärdera vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen. Inspektörernas bedömning är också att eleverna bör ges tillfälle till att diskutera demokrati- och livsfrågor vid andra tidpunkter än bara när något har hänt och att rektor bör se till att detta organiseras på ett för eleverna tydligt sätt.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Samverkan och delaktighet

Elevernas inflytande på utbildningen är en grundpelare i det svenska skolväsendet. Verksamheten skall vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och att aktivt delta i samhällslivet. Skolans lärare skall utgå från att eleverna kan och vill ta ansvar för sin inläring och sitt arbete i skolan och de skall planera undervisningen tillsammans med eleverna. Alla som arbetar i skolan skall verka för att man tillsammans med elevernas vårdnadshavare utvecklar innehåll och verksamhet.

Inspektörerna erfar vid samtal med elever, personal och rektor att det finns strategier för elevernas delaktighet och deltagande i utformningen av undervisningen vid Åbyggeby skola. Inspektörerna fick ta del av hur arbetet utformats i årskurs 3 kring elevernas planering av veckans arbete. Eleverna planerar i en

loggbok och de bestämmer själva veckans pensum. De utvärderar också den gångna veckans arbete. I ett senare läge av inspektionen kompletterades bilden av dokumentation från övriga lärare på skolan att planerings- och utvärderingsarbete sker regelbundet.

Inspektörerna bedömer att Åbyggeby skola har strategier kring formerna för elevernas ansvarstagande och inflytande över sitt eget lärande i form av planering, genomförande och utvärdering av undervisningen.

I varje klass eller undervisningsgrupp skall eleverna ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Den närmare utformningen skall anges i arbetsplanen.

Inspektionen visar att elevernas möjlighet till inflytande över verksamheten som helhet utövas genom klass- och elevråd. Alla klasser har klassråd, med två representanter i elevrådet. Det varierar mellan klasserna hur representanterna utses till elevrådet. En elev är sekreterare i elevrådet och rektor deltar vid sammanträdena som ordförande och stöd till eleverna. Elevrådet träffas cirka en gång per månad och då tas frågor upp från klassråden och som berör eleverna, oftast konkreta förbättringar av praktisk karaktär.

Inspektörerna bedömer att de organiserade formerna för elevinflytande är goda i Åbyggeby skola.

För att eleverna skall ha möjlighet att utöva ett verkligt inflytande på undervisningen och ta ansvar för sina studieresultat, fordras att de har kunskap om det skolsystem som de skall verka i. Skolan skall således för eleverna klargöra utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter de har.

I intervjuerna med eleverna framkommer att frågor kring utbildningens utformning eller elevernas möjligheter till ökat ansvar och inflytande över skolmiljön inte uppmärksammas i någon större omfattning. Eleverna uttrycker, som tidigare nämnts, att de får påverka i praktiska frågor men att de inte ser några egentliga konkreta resultat av detta arbete. Enligt rektor ges det i varje klass tillfälle för eleverna att tillsammans behandla frågor som är av gemensamt intresse.

Vid Åbyggeby skola finns former för samverkan med föräldrar genom föräldramöten och skolråd. Skolrådet består av två föräldrarepresentanter från varje klass. Skolrådet träffas fem gånger under ett läsår.

Vidare bedömer inspektörerna att formerna för samverkan med föräldrarna är goda.

Värdegrundsarbetet

Parallellt och integrerat med undervisningen mot målen i kursplanerna skall skolan förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Skolan skall aktivt påverka och medvetet stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och att låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Alla som arbetar i skolan skall medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också

utanför den närmaste gruppen samt i arbetet med eleverna verka för solidaritet med eftersatta grupper både i och utanför vårt land.

I fråga om skolans arbete för att få eleverna till att omfatta vårt samhälles grundläggande värderingar framkommer i samtalen med eleverna, lärarna och rektor att skolans förebyggande trygghetsarbete utgår från att t.ex. arbeta med olika typer av värderingsövningar. Det finns också ett faddersystem mellan elever från olika klasser. Inspektörernas bedömning är att skolans arbete för att förebygga kränkande behandling och skapa trygghet och trivsel är av god kvalitet och inarbetat och känt av alla.

För att åstadkomma en god arbetsmiljö i skolan, finns krav på rektor att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bland elever och anställda. Också var och en som verkar inom skolan skall aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning, rasistiska beteenden, trakasserier mot och förtryck av individer och grupper. Skolans lärare skall uppmärksamma och – i samråd med övrig skolpersonal – vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling.

Vid skolan finns en mobbningsplan, som dock inte är känd av alla elever och föräldrar. Inspektörerna menar att det vidare begreppet kränkande behandling bör användas istället för mobbning samt att perspektivet då vuxen kränker elev bör finnas med.

På skolan finns en ”anti-mobbingsgrupp” vars uppgift är att, efter det att de fått reda på att någon form av mobbningar förekommer, arbeta enligt den strategi som finns beskriven i arbetsplanen mot mobbning. I intervjuerna med elever och föräldrar framkommer att kännedomen varierar om anti-mobbinggruppens existens.

Inspektörerna bedömer att arbetet mot kränkande behandling vid skolan är av god kvalitet men att antimobbinggruppens arbete och arbetsplanen mot mobbning bör synliggöras ytterligare för alla parter. Vidare bedömer inspektörerna att skolans arbetsplan mot mobbning bör omarbetas och istället använda det vidare begreppet kränkande behandling samt perspektivet vuxen som kränker elev.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Åbyggeby skola bör förbättra formerna för elevernas ansvarstagande och inflytande över sitt eget lärande i form av planering, genomförande och utvärdering av undervisningen. Vidare bedömer inspektörerna att arbetet mot kränkande behandling vid skolan är av god kvalitet men att anti-mobbningsgruppen och arbetsplanen mot mobbning bör synliggöras ytterligare för alla parter. Inspektörerna bedömer också att skolans arbetsplan mot mobbning bör omarbetas och även innefatta det vidare begreppet kränkande behandling samt perspektivet vuxen som kränker elev.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Lokala mål och innehåll

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumenterna av alla slag – skollagen, annan lag, olika förordningar, läroplanen och kursplanerna – och att i övrigt svara mot vad som föreskrivs däri. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller. En planering skall finnas för hur målen skall omsättas i den konkreta undervisningen. Eleverna skall också få en väl utformad introduktion till sina studier som helhet och i varje kurs.

Vid Åbyggeby skola finns inga lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna för alla årskurser och i alla ämnen. Målen är inte kända för elever och föräldrar enligt vad som framkommer i intervjuerna.

Inspektörerna bedömer att skolan bör informera elever och föräldrar om de nationella kursplanerna.

Arbetssätten

Enligt läroplanen skall undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform skall vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen skall utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser skall fördelas lika. Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Som tidigare nämnts framför eleverna att det skiljer mellan klasserna om de erbjuds möjligheter att vara med och påverka arbetssätten i skolan. Oftast är det läraren som talar om vad eleverna skall arbeta med. Arbetssätten styrs sedan också till stora delar av de läromedel som används.

Inspektörerna bedömer att Åbyggeby skolas arbetssätt bör vara mer varierat och att det oftast inte i någon större omfattning förekommer diskussioner kring arbetssätt och arbetsformer mellan elever och lärare.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Lärarna skall ge särskilt stöd till elever med svårigheter och rektor skall agera för att undervisningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får det. En elev skall ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå kunskapsmålen i kursplanerna, har uppdrag som elevföreträdare och behöver ta igen förlorad undervisningstid till följd av uppdraget eller av andra skäl behöver särskilt stöd. Särskilt stöd får ges som specialundervisning inom klassen. En elev som behöver det skall få studiehandledning på sitt modersmål eller i särskilda fall ett tidigare undervisningsspråk.

I Åbyggeby skola ges stöd till alla elever som är i behov av detta och är främst inriktat mot matematik och svenska. Vid skolan finns en speciallärare som arbetar med att upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Det finns rutiner upprättade vid skolan för att upptäcka, analysera, bearbeta samt utvärdera arbetet kring elevers behov av särskilt stöd, bl.a. genomförs olika läs- och ordförståelsetest samt matematiktest. Regelbundna elevvårdskonferenser hålls vid skolan och det är alltid rektor som fattar beslut i frågor kring elevers stödåtgärder. Det finns inga elever vid skolan som är i behov av studiehandledning på modersmålet. Inspektörernas intryck, efter samtal med personalen, är att det finns en medvetenhet och vilja att hjälpa elever i behov av särskilt stöd och att det finns en flexibilitet i organisationen för att möta elevernas behov.

Enligt alla intervjuade upprättas alltid åtgärdsprogram då en elev kommer i fråga för någon form av stödinsats. Inspektörernas bedömning är att arbetet kring stöd åt elever som är i behov av detta är bra vid Åbyggeby skola.

Inspektörernas bedömning är att arbetet kring stöd åt elever som är i behov av detta är bra vid Åbyggeby skola samt att åtgärdsprogram utarbetas för alla elever.

Utvärdering av lärandet och bedömning

En välgrundad och likvärdig kunskapsbedömning och betygssättning fyller en viktig funktion inom utbildningen, som en fullbordan av målstyrningen. Kontinuerlig information till eleverna om kunskapsutvecklingen skapar förutsättningar för dem att ta ansvar för sin utbildning och kunna påverka den och dess resultat.

Kunskapsuppföljningen sker oftast, enligt rektor och intervjuade lärare, genom att eleverna allsidigt bedöms utifrån de insatser som sker i det dagliga löpande arbetet än utifrån t.ex. prov och muntliga förhör. Enligt intervjuade lärare framkommer att bedömningar görs i samtliga ämnen.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med utvärdering av lärandet och bedömning fungerar bra. Inspektörerna förutsätter att skolan utifrån föräldrarnas önskemål fortlöpande informerar elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov.

Vägledning och utvecklingssamtal

Läraren, eleven och elevens vårdnadshavare skall träffas minst en gång varje termin för utvecklingssamtal och där samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna, samt tydliggöra vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen.

Utvecklingssamtal hålls en gång per termin vid skolan. I de flesta fall föregås utvecklingssamtalet av att ett särskilt underlag skickas till hemmet i syfte att elev och föräldrar skall kunna förbereda sig inför samtalet. Klassläraren eller mentorn leder samtalet med hjälp av underlag från andra undervisande lärare i klassen. Föräldrar och elever anser att samtalen fungerar bra och att de får den information som de förväntar sig. Information om elevens kunskapsnivå och utveckling ges i alla ämnen. En individuell utvecklingsplan upprättas i vilken

mål sätts upp för elevens fortsatta kunskapsutveckling. Målen utvärderas vid nästa utvecklingssamtal.

Inspektörerna bedömer att Åbyggeby skola genomför utvecklingssamtalen på ett bra sätt.

Samverkan och öppenhet

I läroplanen anges eleverna skall få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De skall också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleven fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

I elevintervjuerna framkommer att de sällan får göra studiebesök vid t.ex. konserter, teatrar och museer. Rektor informerar dock inspektörerna om att det finns en plan för studiebesök som görs i de olika årskurserna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Åbyggeby skolas pedagogiska verksamhet och undervisning håller god kvalitet. Arbetet kring stöd åt elever som är i behov av detta, fungerar väl. Inspektörerna bedömer vidare att utvecklingssamtalen fungerar bra.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

Staten har tilldelat rektor en nyckelfunktion för utbildningens planering, genomförande och resultat. För ledningen av utbildningen i en skola skall det finnas en rektor. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvat genom utbildning och erfarenhet.

För Åbyggeby skola finns en rektor som leder arbetet på skolan. Rektor arbetar på Åbyggeby skola ungefär en och en halv dag per vecka, övrig tid arbetar rektor som chef för två förskolor. Rektor har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Vid skolan finns en ledningsgrupp bestående av rektor och en utvecklingsledare. Rektor planerar att utöka ledningsgruppen med en lärare. Frågor som diskuteras är av både strategisk och praktisk karaktär. Resultaten från ledningsgruppens möten protokollförs och utvecklingsledarna tar med sig frågor som behöver diskuteras till respektive arbetslag.

I lärar- och föräldraintervjuerna framkommer att rektor är insatt i verksamheterna, har god elevkännedom och alltid är lätt att nå. Lärarna anser att rektor är förtrogen med verksamheten. Rektor är också väl känd av elever och föräldrar.

Inspektörerna bedömer att rektor är förtrogen med arbetet i skolan samt har erforderlig kompetens för sitt uppdrag.

Rektors pedagogiska ledning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Rektor skall vara pedagogisk ledare för skolan och chef för lärarna och övrig personal. Särskilt skall rektor verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. Rek-

tors befogenheter och ansvar är utpekade i skollagen, läroplanen och grundskoleförförordningen.

I lärarintervjuerna framkommer att rektor är en tydlig pedagogisk ledare och att det finns en tydlig riktning för hur arbetet vid Åbyggeby skola skall föras framåt. Inspektörerna bedömer att rektor är pedagogisk ledare i enlighet med författningarna.

Rektor skall utöva det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de riksgiltiga målen och rektor skall agera för att ta ansvar för skolans resultat. Som ett led i rektors resultatansvar och uppdrag att särskilt verka för att utbildningen utvecklas, skall rektor ansvara för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen, målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen. Arbetsplanen skall följas upp och utvärderas kontinuerligt. Skolans lärare skall utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen skall det finnas en arbetsplan, som är utarbetad under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. För Åbyggeby skola saknas arbetsplan, och rektor måste tillse att en sådan upprättas i enlighet med författningarnas krav.

För skolan skall det årligen upprättas en skriftlig kvalitetsredovisning. Den skall fungera som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Vid Åbyggeby skola finns en kvalitetsredovisning upprättad för läsåret 2003/04. I denna redovisas resultatet av arbetet med bl.a. matematik, svenska och värdegrunden. Däremot finns det inte uppsatt några nya mål och insatser för läsåret 2004/05. För inget av de områden som redovisas i kvalitetsredovisningen bedöm i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts eller vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Inspektörerna bedömer att Åbyggeby skolas kvalitetsredovisning bör utvecklas så att skolan i större utsträckning redovisar en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att rektor är förtrogen med arbetet i skolan men att Åbyggeby skolas kvalitetsredovisning bör utvecklas så att skolan i större utsträckning redovisar en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Arbetsplan saknas och måste upprättas enligt författningarnas krav.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Tillgång till utbildning

Alla barn och ungdomar skall, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. Utbildningen skall ge eleverna kunskaper och färdigheter samt, i samarbete med hemmen, främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar.

Vid Åbyggeby skola finns det en lokal timfördelning för årskurserna 1–3. Den är framtagen i samarbete med Strömsbro skolan, till vilken de allra flesta eleverna söker sig till i årskurs 4. Enligt den lokala timfördelningen får eleverna de enligt förordningen stipulerade timmarna. Skolan är öppen för alla men tar emot elever främst inom skolområdet.

I grundskolans timplan anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Ett allsidigt urval av ämnen skall erbjudas eleverna som elevens val, och däri kan även ingå ett språk som eleven inte tidigare har fått undervisning i.

Vid Åbyggeby skola erbjuds elevens val i form av s.k. verkstadsarbete där eleverna får arbeta med lera eller måla.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Åbyggeby skola inte erbjuds elevens val i enlighet med författningarnas krav på en allsidig breddning och fördjupning av ämnen.

Information om utbildning

Enligt läroplanen ansvarar rektor för att föräldrarna får information om skolans sätt att arbeta och om olika valalternativ.

Information till hemmen om arbetet i skolan och klassen ges bland annat via veckobrev. Föräldrarna framför dock att det skiljer sig åt mellan klasserna hur ofta information skickas hem. Föräldrarna uttrycker också att det känns som att det är de som måste ta reda på vad det är som händer på skolan och i klasserna. Föräldrarna efterlyser en gemensam informationsstrategi som skall gälla för alla som arbetar vid skolan.

Inspektörerna bedömer att Åbyggeby skola bör utveckla informationen till hemmen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att elevernas tillgång till utbildning är bra vid Åbyggeby skola. Åbyggeby skola bör dock utveckla informationen till hemmen. Elevens val uppfyller dock inte författningarnas krav och måste åtgärdas.

6. Resurser

Personalens kompetens och kompetensutveckling

Skolans lärare skall ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva, och personal för studie- och yrkesorientering skall ha utbildning för sådan verksamhet. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder. Skolans lärare skall ha nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet, särskilt de föreskrifter som anger målen för utbildningen. Rektor skall verka för att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.

Antalet lärare per hundra elever uppger rektor vara 5,5 vid Åbyggeby skola, jämfört med totalsnittet för motsvarande skolor i Gävle på 8,2.

Enligt rektor är alla lärare behöriga utom en, i övrigt har alla lärare den utbildning som de är satta att undervisa i.

Inspektörerna konstaterar att Åbyggeby skola har god tillgång till utbildade lärare men att andelen lärare per hundra elever är lägre än snittet på 8,2 i Gävle för motsvarande skolor.

Kompetensutveckling skall anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Rektor skall verka för att lärare och annan personal får möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter. Skolhuvudmannen skall vinnlägga sig om en planering av kompetensutvecklingen.

I samtal med personal och rektor framkommer att kompetensutveckling erbjuds personalen i Åbyggeby skola, men några lärare framförde att det inte finns en gemensam strategi kring kompetensutvecklingsfrågor.

Läromedel, pedagogiska materiel, utrustning och skolmåltider

Rektor skall verka för att eleverna får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra hjälpmedel för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, bl.a bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel. Eleverna skall ha tillgång till böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

Vid Åbyggeby skola anser flertalet intervjuade att det finns tillgång till läromedel och pedagogisk utrustning i tillfredsställande omfattning. Vid inspektörernas besök i klasserna bekräftas vad som framkommer i intervjuerna om tillgången till läromedel och pedagogisk utrustning. Inspektörerna bedömer därför att Åbyggeby skola uppfyller skollagens krav på tillgång till läromedel och pedagogisk utrustning.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Åbyggeby skola har god tillgång till utbildade lärare men att andelen lärare per hundra elever är lägre än snittet i Gävle för motsvarande skolor. Det finns god tillgång till ändamålsenliga lokaler och pedagogiskt material vid Åbyggeby skola

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten vid Åbyggeby skola är av god kvalitet. Inspektörerna vill lyfta fram strategierna kring formerna för elevernas ansvars-tagande och inflytande över sitt eget lärande i form av planering, genomförande och utvärdering av undervisningen. Personalen har i de flesta fall erforderlig utbildning för den undervisning de bedriver och elever och föräldrar är nöjda med deras insatser.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

Kunskaper, utveckling och lärande

- Skolans rektor och lärare bör systematiskt följa upp och utvärdera vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen samt resultatet av skolans arbete med normer och värden.

Arbetsmiljö och delaktighet

- Skolans handlingsprogram mot mobbning bör omarbetas för att omfatta det vidare begreppet kränkande behandling och perspektivet då vuxen kränker elev.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Åbyggeby skola bör informera elever och föräldrar om målen för utbildningen.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

- Kvalitetsredovisningen bör förbättras så att skolan i större utsträckning redovisar en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

- Arbetsplan saknas (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Elevens val uppfyller inte författningarnas krav på breddning och fördjupning av ämnen (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2005-12-21

Stockholm

Stig Westlund

Hans-Olof Hanselid